كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شەشۋشى شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋ اڭگىمە ماجىلىسىندە سويلەنگەن ٴسوز

(2020 - جىلى 3 - ايدىڭ 6 - كۇنى)

شي جينپيڭ

جولداستار:

بۇل رەتكى ٴماجىلىستىڭ باستى مىندەتى: كەزەكتەگى جاعدايعا تالداۋ جاساپ، جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتىنىڭ ىقپالىن جەڭىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە زەيىن - زەردەنى، كۇش - قۋاتتى ۇيىستىرا قول جەتكىزىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ نىسانا - مىندەتتەرىن دەر كەزىندە ورىنداۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ، جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ.

جاڭا نۇجياڭ وبلىسىنان، حوتان ايماعىنان، لانكاۋ اۋدانىنان، داحۋا اۋدانىنان، حەجاڭ اۋدانىنان 5 جولداس ٴسوز سويلەدى، بارلىعى دا وتە جاقسى سويلەدى، ٴىرقايسى ولكە، اۆتونوميالى رايون، قالالاردىڭ جازباشا ماتەريالدارىن دا مەن تۇگەل كورىپ شىقتىم. جالپى العاندا، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جونىندەگى شەشىمدەرى، ورنالاستىرۋلارى جاپپاي دايەكتەلەندىرىلگەن، تياناقتاندىرىلعان، ٴار جاقتاعى قىزمەتتىڭ ناتيجەسى كورنەكتى بولعان، كوپشىلىك كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋگە تولىق سەنىم ارتقان.

2015 - جىلدان بەرى، مەن كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋ جونىندە 7 ارناۋلى تاقىرىپتىق ٴماجىلىس اشتىم. 2015 - جىلى يان - اندا توڭكەرىستىك بايىرعى رايونداردى كەدەيلىكتەن ارىلتىپ، اۋقاتتاندىرۋ اڭگىمە ٴماجىلىسىن اشتىم، گۋيياڭدا ٴىشىنارا ولكە، اۆتونوميالى رايون، قالالاردىڭ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدەن قامال الۋ جانە "13 - بەسجىلدىق" كەزەڭىندەگى ەكونوميكالىق، قوعامدىق داموۋ اڭگىمە ٴماجىلىسىن اشتىم، 2016 - جىلى ينچۋاندا شىعىس، باتىس بولىكتەردىڭ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدى سايكەستىرۋ اڭگىمە ٴماجىلىسىن اشتىم، 2017 - جىلى تايىۋاندا اۋىر كەدەي وڭىرلەردىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ اڭگىمە ٴماجىلىسىن اشتىم، 2018 - جىلى چەڭدۋدا كەدەيلىكتەن دالمە - ٴدال ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىن ويداعىداي جۇرگىزۋ اڭگىمە ٴماجىلىسىن اشتىم، 2019 - جىلى چۇڭچيڭدا "ەكدەن تارىقتىرماۋ، ٴۇشتى قامتاماسىز ەتۋدەگى" كورنەكتى ماسەلەلەردى شەشۋ اڭگىمە ٴماجىلىسىن اشتىم، ٴار رەتتە ٴبىر نەگىزگى تاقىرىپ ارقاۋ ەتىلدى، سونىمەن بىرگە، كولەمدىك قىزمەتتەرگە دە تالاپتار قويىلدى. ٴار رەتكى اڭگىمە ٴماجىلىس الدىندا، مەن، اۋەلى، كەدەي وڭىرلەرگە بارىپ تەكسەرۋ - زەرتتەۋ جۇرگىزىپ، سول ورىنداعى جاعدايدى ۇعىنىستىم، نەگىزگى ساتىداعى كادرلاردىڭ، بۇقارانىڭ پىكىرىن تىڭداپ، ۇعىسقان جاعدايلارعا ساي، قاتىستى ولكەنىڭ جاۋاپتى جولداستارىن شاقىرىپ، قىزمەتكە ورنالاستىرۋ جاسادىم.

بيىل جىل باسىندا مەن سىرت جەرلەرگە بارىپ قىزمەت تەكسەرۋمەن ۇشتاستىرىپ، قاتىستى جەرلەردىڭ، اسىرەسە، كەدەيلىك قالپاعى ٴالى الىنباعان كەدەي اۋداندارداعى بارلىق جاۋاپتى جولداستاردى تۇگەل شاقىرىپ ٴماجىلىس اشىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شەشۋشى شايقاسىن جۇرگىزۋ قىزمەتىن ورنالاستىرۋدى اقىلداسۋدى ويلاعان بولاتىنمىن. جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتى تۋىلعانىنان كەيىن، ىندەت ۇتىمدى تىزگىندەلگەن سوڭ جەرگىلىكتى ورىنعا بارىپ اشۋدى دا ويلادىم، الايدا بيىل ٴبارىن قوسىپ ەسەپتەگەندە، 10 ايعا جەتپەيتىن ۋاقىت، كۇن بويىنشا ەسەپتەگەندە، 300 كۇن قالىپتى، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ نىسانا - مىندەتتەرىن دەر كەزىندە جۇزەگە اسىرۋدا بۇرىنىنان - اق شەشۋگە ٴتيىستى كوپتەگەن ماشاقاتتى تۇيىندەر بار ەدى، ىندەت قيىندىق دەڭگەيىن تاعى ارتتىرىپ جىبەردى، ٴسوز جوق، ەرتەرەك قايتالاي اتتانىسقا كەلتىرۋ، قايتالاي ورنالاستىرۋ جاساۋ كەرەك بولدى.

بۇل رەتكى اڭگىمە ماجىلىسكە بارلىق ولكە، اۆتونوميالى رايون، قالالاردىڭ نەگىزگى جاۋاپتى جولداستارى تۇگەل قاتىناستى، ورتالىقپەن كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جاۋاپكەرشىلىك حاتىنا قول قويعان ورتا، باتىس بولىكتەگى 22 ولكەنىڭ اۋدان دارەجەلى ورىندارىنا دەيىن اشىلدى. بۇل پارتيا 18 - قۇرىلتايىنان بەرگى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جاعىنداعى كولەمى ەڭ ۇلكەن ٴماجىلىس، ماقسات — بۇكىل پارتيانىڭ، بۇكىل ەلدىڭ، تۇتاس قوعامنىڭ كۇشىن جۇمىلدىرىپ، اناعۇرلىم زور بەكەم، اناعۇرلىم پارمەندى تەبىن ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدى ىلگەرىلەتىپ، ەڭ سوڭعى جەڭىسكە قول جەتكىزۋگە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ بولىپ تابىلادى.

تومەندە، بىرنەشە پىكىر ايتامىن.

1 . ەلىمىز كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدا شەشۋشى سيپاتتى تابىستارعا قول جەتكىزدى

پارتيا 18 - قۇرىلتايىنان بەرى، ٴبىز حالىقتى وزەك ەتكەن داموۋ يدەياسىنا تاباندى بولىپ، 2020 - جىلعا جەتكەندە، ەلىمىزدەگى قازىر اتقارىپ وتىرعان ولشەمىمەن تومەنگى اۋىل - قىستاقتاعى كەدەي حالىقتى كەدەيلىكتەن ارىلتۋ، كەدەي اۋداندارداعى كەدەيلىك قالپاعىن تۇگەل الۋ، وڭىرلىك سيپاتتى جاپپىلىق كەدەيلىكتى شەشۋ نىسانا - مىندەتتەرىن ايقىندادىق. قازىرگى جاعدايدان قاراعاندا، كەدەيلىكتەن ارىلتۋ اياعى السى مەجەگە ۇيلەسەدى، ناتيجەسى بۇكىل الەمدى جالت قاراتتى.

ٴبىرىنشى، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ نىسانا - مىندەتتەرى ورىندالۋعا تايادى. ەلىمىزدىڭ وتكەن عاسىردىڭ 80 - جىلدارىنان باستاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋىندە، ەكى نەگىزگى جاعداي بولدى. ٴبىرى، سول كەزدەگى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ولشەمى بويىنشا، كەدەي حالىقتى 30 ميلليون اينالاسىنا دەيىن تۇسىرگەنىنەن كەيىن، ونان ارى ازايتۋعا مۇمكىندىك بولمادى، ەندى ٴبىرى، كەدەي اۋدان قالپاعىن كيگەننەن سۇيەمەلدەگەن سايىن كوبەيە ٴتۇستى. بۇل رەتكى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ وسىنداي اۋقىمدا بۇرىلىس جاسادى. كەدەي حالىق 2012 - جىلدىڭ سوڭىنداعى 98 ميلليون 990 مىڭ ادامنان ازايىپ 2019 - جىلدىڭ سوڭىنا كەلگەندە 5 ميلليون 510 مىڭ ادامعا ٴتۇستى، كەدەيلىكتىڭ تۋىلۋ سالىستىرماسى 10.2% تەن 0.6%كە تومەندەدى، ۇدايى 7 جىل جىلىنا ازايعان كەدەيلەر سانى 10 ميلليون ادامنان استى. بيىل 2 - ايدىڭ سوڭىنا دەيىن، بۇكىل ەلدەگى 832 كەدەي اۋدانىنىڭ ىشىندە 601ى كەدەيلىك قالپاعىن العاندىعىن جاريالادى، 179ىنا كەدەيلىك تىزىمىنەن شىعارۋ تەكسەرۋى جۇرگىزىلۋدە، كەدەيلىك قالپاعىن الماعان اۋداندار تاعى 52سى بار، وڭىرلىك سيپات العان جالپى بەتتىك كەدەيلىك نەگىزىنەن شەشىلدى.

ەكىنشى، كەدەي بۇقارانىڭ كىرىس دەڭگەيى زور مولشەردە جوعارىلادى. ٴبىز ورىنداتۋ ۇلگىسىندەگى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ باعىتىنا تاباندى بولىپ، ەڭبەك قابىلەتى بار بارلىق كەدەي حالىقتى ٴوزىنىڭ قوس قولىنا سۇيەنىپ كوركەم بولاشاق جاراتۋعا جەتەكتەدىك جانە قولداۋ كورسەتتىك. اۋىر تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي حالىق اراسىندا 90%تەن استامى كاسىپ سالاسى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ جانە جۇمىستاندىرۋ ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قولداۋىنا يە بولدى، ۇشتەن ەكىسىنەن استامى، باستىسى، سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋ جانە كاسىپ سالاسىنا سۇيەنىپ كەدەيلىكتەن ارىلدى، ەڭبەك سيپاتتى كىرىس پەن ٴوندىرىس - تيجارات سيپاتتى كىرىستىڭ ٴوسۋ سالىستىرماسى جوعارىلادى، اۋدارىپ بەرىلەتىن كىرىستىڭ ٴوسۋ سالىستىرماسى جىل سايىن تومەندەدى، كەدەيلىكتەن ٴوز كۇشىنە سۇيەنىپ ارىلۋ قابىلەتى ورنىقتى جوعارىلادى. 2013 - جىلدان 2019 - جىلعا دەيىن 832 كەدەي اۋداندا شارۋالاردىڭ جان باسىنداعى قولداعى كىرىسى 6079 يۋاننان 11 مىڭ 567 يۋانعا جەتىپ، جىل سايىن ورتاشا 9.7% ارتىپ، بۇكىل ەلدەگى شارۋالاردىڭ سايكەس مەزگىلدەگى ادام باسىنداعى قولداعى كىرىسىمەن سالىستىرعاندا، ارتۋ مولشەرى 2.2 پايىز جوعارىلادى. بۇكىل ەلدەگى اۋىر تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسىلارىنىڭ جان باسىنداعى تازا كىرىسى 2015 - جىلداعى 3416 يۋاننان 2019 - جىلى 9808 يۋانعا ارتىپ، جىلدىق ورتاشا ارتۋ مولشەرى 30.2% بولدى. كەدەي بۇقارانىڭ "ەكدەن تارىقتىرماۋ" ساپا دەڭگەيى كورنەكتى ٴوستى، "ٴۇشتى قامتاماسىز ەتۋدەگى" كورنەكتى ماسەلەلەر جالپى جاقتان شەشىلدى.

ٴۇشىنشى، كەدەي وڭىرلەردىڭ نەگىزگى ٴوندىرىس، تۇرمىس شارت - جاعدايى كورنەكتى جاقساردى. شارت - جاعدايى ازىرلەگەن قۇرىلمالىق قىستاقتاردىڭ جولدارى تۇگەلدەي اسفالتتاندىرىلدى، قىستاقتاردىڭ بارىندا ەمحانا جانە قىستاق شيپاگەرى بولدى، مىندەتتى وقۋ - اعارتۋى ٴالسىز 108 مىڭ مەكتەپتىڭ مەكتەپ باسقارۋ شارت - جاعدايى جاقسارتىلدى، اۋىل - قىستاق ەلەكتر تورىنىڭ ەلەكترمەن قامداۋ سەنىمدىلىك مولشەرى 99%كە جەتتى، اۋىر كەدەي وڭىرلەردەگى كەدەي قىستاقتاردا كەڭ بەلدەۋلى تورابى جەتكىزىلۋ سالىستىرماسى 98%كە جەتتى، 9 ميلليون 600 مىڭنان استام كەدەي جان سانى كەدەيلەردى قونىس جاڭالاپ سۇيەمەلدەۋ بويىنشا كوشىرىلىپ، "ٴبىر ٴوڭىردىڭ جەر - سۋى سول وڭىردەگى ادامداردى اسىراي الماۋ" مۇشكىل جاعدايىنان ارىلدى. كەدەي وڭىرلەردەگى بۇقارانىڭ ٴجۇرىس - تۇرىس قيىنشىلىعى، ەلەكتردەن پايدالانۋ قيىنشىلىعى، مەكتەپكە ٴتۇسۋ قيىنشىلىعى، اۋرۋ كورسەتۋ قيىنشىلىعى، حابارلاسۋ قيىنشىلىعى سياقتى ۇزاق ۋاقىت شەشىلمەي كەلگەن كونە، ۇلكەن، قيىن ماسەلەلەر جاپپاي شەشىلدى، مىندەتتى وقۋ - اعارتۋ، نەگىزگى ەمدەۋ، تۇرعىن ٴۇي حاۋىپسىزدىگى قامتاماسىز ەتىلدى. پارتيا 18 - قۇرىلتايىنان بەرى، مەن ٴار جىلى كەدەي وڭىرلەرگە بارىپ قىزمەت تەكسەردىم، تەكسەرۋ - زەرتتەۋ جۇرگىزدىم، بىرنەشە جىلدىڭ الدىندا بارعانىمدا، تاۋ جولدارى كەدىر - بۇدىر، قىستاقتا كىرسەڭ ويلى - شۇڭقىر، اشىق كۇندەرى اياق كيىمگە شاڭ - توزاڭ قاپتايتىن، جاۋىندى كۇندەرى جول لاي، باتپاق بولىپ جاتاتىن، كەدەي وتباسىلارىنىڭ ٴۇيى توزعان، كەيبىرەۋى تۇگى جوق تۇلدىر كەدەي، ٴىشىنارا كەدەي بۇقارا ٴبىر جىلدا بىرنەشە رەت ەت تە جەي المايتىن، ٴبىرسىپىرا بالالار وقۋعا تۇسپەپتى نەمەسە ورتا جولدا وقۋدان قول ٴۇزىپتى، كوپتەگەن ادامدار اۋىرعاندا نەگىزىنەن شىداپ وتكىزىپ جىبەرەدى ەكەن، وسىلاردى كورىپ ىشتەي، شىنىمەن، قاتتى ۋايىمدادىم. وسى جىلدارى مەن ٴىشىنارا كەدەي قىستاقتارعا تاعى بارعانىمدا، ناقتى ۇزگەرىستەردى كوردىم، جول تەگىستەلىپ، ىركىلىسسىزدەنىپتى، جاڭا ۇيلەر قاز - قاتار ٴتىزىلىپتى، كەدەي بۇقارا ىشەر استان، كيەر كيىمنەن تارىقپايتىن بولىپتى. بۇقارانىڭ جۇزدەرىنەن ەسكەن شىنايى، قاراپايىم كۇلكىسىن كورىپ، مەن ىشتەي قاتتى قۋاندىم.

ٴتورتىنشى، كەدەي وڭىرلەردىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق داموۋى كورنەكتى تەزدەدى. ٴبىز كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ ارقىلى كەدەي وڭىرلەردىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق داموۋىنىڭ جالپى جاعدايىن ٴبىر تۇتاس مەڭگەرۋگە تاباندى بولدىق، كەدەي وڭىرلەردە جاڭا داموۋ جاعدايى جارىققا شىقتى. ەرەكشە كاسىپتەر ۇزدىكسىز زورايىپ، كاسىپ سالاسى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ەلەكتروندىق ساۋدا ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، فوتوۆولت ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ساياحات ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سياقتىلار ٴبىرشاما تەز دامىپ، كەدەي وڭىرلەر ەكونوميكاسىنىڭ ومىرشەڭدىك قۋاتى مەن داموۋ تەبىنى كورنەكتى ارتتى. ەكولوگيا ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ، ەگىستىك جەرگە ورمان ٴوسىرۋ، ٴشوپ ەگۋ سياقتىلار ارقىلى كەدەي وڭىرلەردىڭ ەكولوگيالىق ورتاسى كورنەكتى جاقساردى، كەدەي وتباسىلارىنىڭ جۇمىستانىپ كىرىستى ارتتىرۋ ارنالارى كورنەكتى مولايىپ، نەگىزگى الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ كۇن سايىن كەمەلدەندى.

ٴبەسىنشى، كەدەيلىكتى جونگە سالۋ قابىلەتى كورنەكتى جوعارىلادى. ٴبىز پارتيا قۇرىلىسىن يگەرىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدى جەبەۋدى ىلگەرىلەتتىك، كەدەي وڭىرلەردەگى نەگىزگى ساتى ۇيىمدارى كۇشەيدى، نەگىزگى ساتى كادرلارىنىڭ كەدەيلەردى پارىقتاۋ، كەدەيلەرگە دالمە - ٴدال كومەكتەسۋ - سۇيەمەلدەۋدى ورىستەتۋ ارقىلى قابىلەتتەرى كورنەكتى جوعارىلادى، پارتيانىڭ اۋىل - قىستاقتاعى بيلىك جۇرگىزۋ نەگىزى نىعايدى. بۇكىل ەل بويىنشا قىستاقتا تۇرۋعا 255 مىڭ قىزمەت اترەتى جىبەرىلدى، اۋدان دارەجەلىدەن جوعارى پارتيا، ۇكىمەت ورگاندارىنان جانە مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسىپورىنداردان، ٴىسورىندارىنان جيىنى 2 ميلليون 900 مىڭنان استام كادر كەدەي قىستاقتارعا جانە ٴالسىز، بىتىراڭقى قىستاقتارعا ٴبىرىنشى شۇجي مىندەتىن وتەۋگە جانە قىستاقتا تۇراتىن كادر بولۋعا جىبەرىلدى، قازىر قىزمەت ورنىنداعى 918 مىڭ كادر، اسىرەسە، جاس كادرلار نەگىزگى ساتىنى ٴتۇسىنىپ، بۇقارالىق قىزمەتتى ۇيرەنىپ، امالياتتىق شىنىعۋ بارىسىندا تەز ٴوسىپ جەتىلدى. وسى رەتكى جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتىنەن ساقتانۋ - تىزگىندەۋدە كەدەي وڭىرلەردەگى نەگىزگى ساتى كادرلارى ٴبىرشاما كۇشتى جاۋىنگەرلىك قۋاتتى ايگىلەدى، قىستاقتا تۇراتىن كوپتەگەن قىزمەت اترەتى ىندەتتەن ساقتانۋ، ىندەتپەن شايقاسۋ اترەتى قاتارىنا قوسىلدى، مۇنى ولاردىڭ سوڭعى جىلدارداعى كەدەيلىكتەن ارىلتۋ قىزمەتىندەگى شىنىعۋىنان بولە قاراۋعا بولمايدى.

التىنشى، جۇڭگونىڭ كەدەيلىكتى ازايتۋ جوباسى مەن كەدەيلىكتى ازايتۋ تابىستارى حالىقارالىق قوعامنىڭ جاپپاي مويىنداۋىنا يە بولدى. بيىل كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مىندەتى ورىندالعان سوڭ، ەلىمىزدە 100 ميلليون شاماسىندا كەدەي حالىق كەدەيلىكتەن ارىلىپ، بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ 2030 - جىلعى بايانىدى داموۋ كەڭەستىك تارتىبىندەگى كەدەيلىكتى ازايتۋ نىساناسىن مەرزىمىنەن 10 جىل بۇرىن جۇزەگە اسىراتىن بولادى، دۇنيە جۇزىندە ەشقانداي ٴبىر مەملەكەت وسىنداي قىسقا ۋاقىت ىشىندە وسىنشاما كوپ ادامنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلۋىنا كومەكتەسە العانى جوق، بۇل جۇڭگو جونىنەن جانە دۇنيە ٴجۇزى جونىنەن العاندا دا كەلەلى مانگە يە. حالىقارالىق قوعام جۇڭگونىڭ كەدەيلىكتى ازايتۋ جوباسىن بارىنشا القادى. بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ باس حاتشىسى گۋتەرەس مىنانى ٴبىلدىردى: كەدەيلەردى دالمە - ٴدال سۇيەمەلدەۋ جالپى جوباسى — كەدەي حالىققا كومەكتەسۋدىڭ، 2030 - جىلعى بايانىدى داموۋ كەڭەستىك تارتىبىندەگى بەلگىلەنگەن ايىندى نىسانانى جۇزەگە اسىرۋدىڭ بىردەن - ٴبىر جولى، جۇڭگونىڭ تاجىريبەلەرى باسقا وركەندەۋ ۇستىندەگى ەلدەرگە پايدالى ۇلگى بولا الادى. "ٴبىر بەلدەۋ، ٴبىر جولدى" بىرگە قۇرۋ حالىقارالىق سەلبەستىگىندە كوپتەگەن وركەندەۋ ۇستىندەگى ەلدەر جۇڭگونىڭ كەدەيلىكتى ازايتۋ تاجىريبەلەرىن ورتاق پايدالانۋدى ٴۇمىت ەتەدى. مەن كوپتەگەن ەلدىڭ باسشىلارىمەن نەمەسە حالىقارالىق ۇيىمداردىڭ نەگىزگى جاۋاپتىلارىمەن كەزدەسكەنىمدە، ولاردىڭ بارلىعى جۇڭگونىڭ كەدەيلىكتى ازايتۋ تابىستارىن تۇراقتاندىردى.

جالپى العاندا، ٴبىز كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ سالاسىندا بۇرىن بولماعان تابىستارعا قول جەتكىزىپ، جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ باسشىلىعى مەن ەلىمىز سوتسياليستىك ٴتۇزىمىنىڭ سياسي ابزالدىلىعىن ايگىلەدىك. وسى ناتيجەلەرگە قول جەتكىزۋگە بۇكىل پارتيانىڭ، بۇكىل ەلدەگى ٴار ۇلت حالقىنىڭ اقىل - پاراساتى مەن قاجىرلى ەڭبەگى سىڭگەن، قالىڭ كادرلار مەن بۇقارانىڭ تىڭعىلىقتى ىستەۋىنىڭ ارقاسىندا قولعا كەلگەن. وسى ارادا مەن پارتيا ورتالىق كوميتەتى اتىنان سىزدەرگە ٴارى سىزدەر ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسى شەبىندەگى قالىڭ جولداستارعا شىنايى سالەم جولدايمىن!

2 . كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە جول جەتكىزۋدە ٴدوپ كەلگەن قيىنشىلىقتار مەن سىن - سايىستارعا باسا ٴمان بەرۋ

مەن مىنانى تالاي رەت ايتقام: كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە جەڭىل - جەلپى اتتان سالۋمەن عانا قول جەتكىزە سالۋعا كەلمەيدى، شەشۋشى سيپاتتى تابىستان جالپى بەتتىك جەڭىسكە دەيىن، ٴالى دە ماشاقاتتى قيىنشىلىقتار مەن سىن - سايىستارعا ٴدوپ كەلەمىز، اسىتە بوساڭسۋعا، سالعىرتسۋعا بولمايدى.

— كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ الدىندا قالعان مىندەتتەرى ورىسان جاپالى. بۇكىل ەل بويىنشا ٴالى 52 كەدەي اۋدانىنىڭ كەدەيلىك قالپاعى الىنعانى جوق، 2707 كەدەي قىستاق كەدەيلىك تىزىمىنەن شىعارىلمادى، اۋىر تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي حالىق ٴالى تولىق كەدەيلىكتەن ارىلعانى جوق. بۇرىنعىمەن سالىستىرعاندا، جالپى سانى مول بولماعانىمەن، ٴبىراق بارلىعى كەدەيدىڭ كەدەيى، قيىننىڭ قيىنى، وڭاي شەشىلمەيتىن ەڭ ماشاقاتتى تۇيىندەر. "ٴۇشتى قامتاماسىز ەتۋ" ماسەلەسى نەگىزىنەن شەشىلدى، ٴبىراق ونى ورنىقتىرۋ، نىعايتۋ وڭاي ەمەس، كەيبىر بالالار قايتالاپ وقۋسىز قالعان، وقۋدان قول ۇزگەن، ٴبىرتالاي اۋىل - قىستاقتاردا مەديتسينالىق قىزمەت وتەۋ دەڭگەيى تومەن، كەيبىر اۋىل - قىستاقتاردا قاتەرلى ۇيلەردى جاڭالاۋ ساپاسى تومەن، كەيبىر جەرلەردە حاۋىپسىز اۋىز سۋ تۇراقتى ەمەس، ماۋسىمدىق سۋ تاپشىلىعى ورىن تەۋىپ وتىر. قالعان اۋىر تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي حالىق اراسىندا قارتتاردىڭ، ناۋقاستاردىڭ، مۇگەدەكتەردىڭ سالىستىرماسى 45.7%كە بارادى.

— جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتى جاڭا سىن - سايىس الا كەلدى. ىندەتتىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋعا جاساعان ىقپالى، باستىسى، مىنا بىرنەشە جاقتان بەينەلەنەدى: ٴبىرىنشى، سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋ كەدەرگىگە ۇشىرايدى. مەملەكەتتىك كەڭەس كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ كەڭسەسىنىڭ ساناعىنا قاراعاندا، 2019 - جىلى مەملەكەت بويىنشا اۋىر تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان 27 ميلليون 290 مىڭ كەدەي ەڭبەك كۇشى سىرتتا جۇمىس ىستەگەن، وسى وتباسىلارى كىرىسىنىڭ شامامەن ۇشتەن ەكى بولىگى سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋدەن كەلەدى، بۇل اۋىر تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي حالىقتىڭ شامامەن ۇشتەن ەكى بولىگىنە سايادى. قازىر ٴىشىنارا كەدەي ەڭبەك كۇشتەرىنىڭ سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋى ىقپالعا ۇشىراپ وتىر، ەگەر شارا قولدانباساق، قىسقا ۋاقىت ىشىندە كىرىسى ازايىپ كەتەدى. ەكىنشى، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ونىمدەرىن ساتۋ مەن كاسىپ سالاسى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدە قيىنشىلىق بار. كەدەي وڭىرلەردە ەگىن، مال شارۋاشىلىعى ونىمدەرى ساتىلمايدى، ەگىن شارۋاشىلىعى زاتتىق ماتەريالدارى تاسىمالدانا المايدى، ٴوندىرىس پەن تۇتىنۋ تومەندەپ، كاسىپ سالاسى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەپ كىرىستى ارتتىرۋعا ىقپال جەتكىزدى. ٴۇشىنشى، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ نىساندارىنىڭ جۇمىسى توقتادى. قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدەگى سايكەستى قۇرىلعىلار، اۋىز سۋ حاۋىپسىزدىگى ينجەنەرياسى، اۋىل - قىستاق جولى سياقتى نىساندار تولىق جۇمىس باستاعان جوق، جوسپار بويىنشا جۇرگىزىلمەدى. ٴتورتىنشى، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ قىزمەتى ىقپالعا ۇشىرادى. ىندەت اۋىر كەي وڭىرلەردە سايكەستى مىندەت بەرىلگەن كادرلار مەن قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتتەرى ۋاقتىشا قىزمەت ورنىنا بارا الماي وتىر.

— كەدەيلىكتەن ارىلتۋ تابىستارىن بەكەمدەۋدىڭ قيىندىق دارەجەسى وتە زور. كەدەيلىكتەن ارىلعان وڭىرلەر مەن حالىقتىڭ اراسىندا كەيبىرەۋىنىڭ كاسىپتىك نەگىزى ٴبىرشاما ٴالسىز، كەيبىرەۋىنىڭ كاسىپ نىساندارىنىڭ ٴبىرتەكتىلىگى اۋىر، كەيبىرەۋىنىڭ جۇمىستانۋى ايتارلىقتاي تۇراقتى ەمەس، كەيبىرەۋىنىڭ سياسات سيپاتتى كىرىسىنىڭ سالماعى جوعارى. جەر - جەردىڭ العاشقى انىقتاۋىنا قاراعاندا، كەدەيلىكتەن ارىلعان حالىقتىڭ اراسىندا 2 ميلليونعا تاياۋ ادامنىڭ قايتا كەدەيلەسۋ قاتەرى ٴومىر ٴسۇرىپ وتىر ەكەن، كەدەيلەسۋگە تاياپ تۇرعان حالىقتىڭ ىشىندە تاعى 3 ميلليونعا تاياۋ ادامدا كەدەيلەسۋ قاتەرى ٴومىر ٴسۇرىپ وتىر ەكەن.

— كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەتىن كۇشەيتۋگە تۋرا كەلەدى. قازىرگى ەڭ ۇلكەن ماسەلە — بوساڭسۋدان، سالعىرتسۋدان، زەيىن - زەردەنى باسقاعا اۋدارۋدان ساقتانۋ، مەن بىلتىر جۇڭچيڭدەگى اڭگىمە ماجىلىستە وسى ماسەلەنى تىلگە العان ەدىم. ٴبىراق كەدەيلىكتەن ارىلعان حالىقتىڭ، كەدەيلىك قالپاعىن العان اۋداندىڭ بارعان سايىن كوبەيۋىنە بايلانىستى، ٴىشىنارا جەرلەردە قىزمەت ٴتۇيىنىنىڭ اۋىسۋى، ۇستىنلىم تەبىنىنىڭ ازايۋى، كادرلار زەيىن - زەردەسىنىڭ شاشىراۋى جايتتەرى جارىققا شىقتى. فورماشىلدىققا، تورەشىلدىككە تيداۋ سالىنسا دا تيىلمادى، ساندى مالىمەتپەن كەدەيلىكتەن ارىلتۋ، جالعان كەدەيلىكتەن ارىلتۋ ٴالى دە جارىققا شىعۋدا، ٴىشىنارا وڭىرلەردە «ٴبىر جولدا تاراتۋ ارقىلى اياقتاتۋ»، «ٴبىر جارنا ارقىلى اياقتاتۋ»، «ٴبىر پايدا ٴبولۋ ارقىلى اياقتاتۋ» ماسەلەلەرى ٴالى ٴونىمدى تۇردە شەشىلگەن جوق، ٴىشىنارا كەدەي بۇقارانىڭ داموۋىنىڭ ىشكى قوزعاۋشى كۇشى جەتكىلىكسىز.

ٴىس جۇزىندىك جاعدايدان قاراعاندا، ىندەت نەمەسە اپات كەدەيلىكتى ازايتۋ اياعى السىنا ىقپال جاسايدى. ٴبىز، ٴسوز جوق، ٴونىمدى شارا قولدانىپ، ىندەتتىڭ ىقپالىن ەڭ تومەنگى شەككە ٴتۇسىرۋىمىز كەرەك. قازىر كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدى ساياساتپەن قامتاماسىز ەتۋ، قارجىلاي قولداۋ جانە قىزمەت كۇشى جەتكىلىكتى، ٴار دارەجەلى كادرلار دا مول تاجىريبە توپتادى، كوپشىلىك مىعىم قايراتقا كەلىپ، سەرپىندى كۇشەيتىپ، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شەشىمدەرى مەن ورنالاستىرۋلارىن باتىل بۇلجىماستان ويداعىداي تياناقتاندىرسا بولعانى، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ نىسانا - مىندەتتەرىن دەر كەزىندە ورىنداۋعا شارت - جاعدايىمىز، قابىلەتىمىز ابدەن جەتەدى.

3 . كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ نىسانا - مىندەتتەرىن جوعارى ساپامەن ورىنداۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ ەڭ سوڭعى جىلىنداعى قىزمەتتەر جونىندە «جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنىڭ، مەملەكەتتىك كەڭەستىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل - قىستاق، شارۋالار سالاسىنداعى ٴتۇيىندى قىزمەتتەردى ويداعىداي يگەرىپ، جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى ۋاعىندا جۇزەگە اسىرۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ تۋرالى پىكىرىندە» ورنالاستىرۋ جاسالعان، وڭىرلەر، تارماقتار دايەكتەلەندىرۋدى، تياناقتاندىرۋدى ويداعىداي يگەرۋى كەرەك.

ٴبىرىنشى، قامال الىپ، قيىندىقتى جەڭىپ، مىندەتتى ورىنداۋ. نازاردى «ٴۇش رايون، ٴۇش وبلىس» سياقتى اۋىر كەدەي وڭىرلەرگە ۇزدىكسىز شوعىرلاندىرىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جوباسىن تياناقتاندىرىپ، كورنەكتى ماسەلەلەر مەن ٴالسىز بۋىنداردى كوزدەي وتىرىپ ساياساتتى تياناقتاندىرۋدى مىقتى يگەرۋ كەرەك. قالعان اۋىر تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي حالىقتىڭ دەر كەزىندە كەدەيلىكتەن ارىلۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، كەدەيلىك قالپاعى الىنباعان 52 كەدەي اۋدان مەن 1113 كەدەي قىستاقتا شايقاستى اشىق - اشكەرە باقىلاۋ، مەملەكەتتىك كەڭەستىڭ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ - ورىستەتۋ باسشىلىق گرۋپپاسى شىنداپ كىرىسىپ، قاتاڭ باقىلاۋ، ٴار قايسى ولكە، اۆتونوميالى رايون، قالالار شايقاسقا زەيىن - زەردەنى، كۇش - قۋاتتى ۇيىستىرىپ، ەڭ سوڭعى ماشاقاتتى تۇيىندەردى شەشۋ كەرەك. "ەكدەن تارىقتىرماۋ، ٴۇشتى قامتاماسىز ەتۋ" تابىستارىن بەكەمدەپ، قايتالاي بەلەڭ بەرۋىنەن ساقتانۋ كەرەك. ەڭبەك قابىلەتى جوق ەرەكشە كەدەي حالىقتى قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۋمەن تولىق قامتۋدى كۇشەيتىپ، قامتاماسىز ەتىلۋگە ٴتيىستىلەردىڭ مۇمكىندىگىنشە بارىنشا قامتاماسىز ەتىلۋىن قولعا كەلتىرۋ كەرەك.

(جالعاسى 4 - بەتتە)